

بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در چند کشور منتخب و ارائه الگوی مناسب برای ایران

دکتر سید جمال الدین طبیبی*^(۱)، اباذر حاجوی^(۲)، لیلا راننده کلانکشی^(۳)

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در چند کشور منتخب و ارائه الگوی مناسب برای ایران انجام گرفته است. روش پژوهش در این مطالعه از نوع مقطعی، توصیفی و موردی بود و جامعه پژوهش را دانشگاه‌های دارای مقطع کارشناسی ارشد مدارک پزشکی و مدیریت اطلاعات بهداشتی در کشورهای امریکا، انگلستان، استرالیا و ایران تشکیل می‌دادند. نمونه‌گیری از نوع غیر احتمالی آسان بود. گردآوری داده‌ها با استفاده از اطلاعات موجود در دانشگاه‌های مورد مطالعه توسط اینترنت و برقراری ارتباط بوسیله پست الکترونیکی با دانشگاه‌های مورد مطالعه صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد که عنوان دوره در دو دانشگاه سیدنی و اسکولاستیکا مشابه می‌باشند. در کل دانشگاه‌های مورد بررسی واحدی در زمینه روش تحقیق ارائه می‌شد. ایران تنها دانشگاهی بود که در زمینه درسی آموزش، واحد ارائه می‌داد و در مقایسه با سایر دانشگاه‌های مورد بررسی تنها دانشگاهی بود که سیستم‌های اطلاعات بهداشتی و سازمان و مدیریت، واحدی ارائه نمی‌کرد. بر اساس یافته‌های حاصل الگویی پیشنهاد گردید و به نظرخواهی اساتید و متخصصان رشته گذاشته شد. بیش از نیمی از آنها در حد خیلی زیاد الگوی پیشنهادی را مناسب دانستند. بطورکلی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در ایران با سایر دانشگاه‌ها متفاوت است و بهتر است بازنگری‌های لازم در جهت نزدیکتر ساختن برنامه درسی این دوره و سایر مقاطع به استانداردهای دنیا و ارتقای حرفه‌ای انجام گیرد. در این راستا الگویی برای دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی: بررسی تطبیقی، برنامه درسی، الگوهای درسی، مدیریت اطلاعات بهداشتی، مدارک پزشکی

مقدمه

در طی قرن گذشته قلمرو مراقبت بهداشتی به تغییر در الگوهاست و این تغییر کل شاغلین حرف بهداشتی را تحت تأثیر قرار داده است (Borges).
در حال حاضر، این قلمرو در حال تجربه کردن

۱- دانشیار و دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران. (مؤلف مسؤول)

۲- مربی و کارشناس ارشد آموزش مدارک پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

۳- کارشناس ارشد آموزش مدارک پزشکی.

(۲۰۰۰). همزمان با این تغییر و تحول، مدیریت اطلاعات بهداشتی هم از نظر ترکیبی و هم اتکاء بر فن‌آوری اطلاعات هر روز در حال توسعه می‌باشد (Harlacher, ۲۰۰۰).

با توجه به اینکه میزان تغییر در مراقبت بهداشتی و فن‌آوری خیلی سریع است، بنابراین پیش‌بینی و طرح‌ریزی تغییرات در سطح صنعت مراقبت بهداشتی ضروری به شمار می‌آید. از این‌رو مدیران حیطه مدیریت اطلاعات بهداشتی نیز باید با آهنگ این تغییرات همگام شوند (Lorence, ۱۹۹۸).

مدیران اطلاعات بهداشتی مجبور به تغییر و تحول هستند و باید به طور متفاوتی آموزش داده شوند تا رویکرد مختلفی را برای موقعیت‌های آتی‌شان اتخاذ نمایند.

تحول حرفه مدیریت اطلاعات بهداشتی باید از دانشگاه‌ها شروع شود. مجمع آموزش انجمن مدیریت اطلاعات بهداشتی بیان می‌کند که فارغ‌التحصیلان امروز برنامه‌های مدیریت اطلاعات بهداشتی باید متفکرانی منتقد، خلاق، نوآور، حلال مسائل و قادر به استفاده از خدمات و فن‌آوری‌های موجود برای پشتیبانی از عملیات، مدیریت و تصمیم‌گیری در داخل سازمان باشند. برای نیل به این هدف باید در برخی از برنامه‌های آکادمیک به طور جدی تأمل نمود (Ball, ۱۹۹۹).

با توجه به پیشرفت‌های حاصل شده و تغییر استانداردهای مراقبت‌های بهداشتی و به تبع آن مدیریت اطلاعات بهداشتی در سطح دنیا، برای کارآمد ساختن و روزآمد کردن برنامه آموزشی به اندیشه‌های جدید و روش‌های تازه‌ای نیاز است و ساده‌ترین راه برای نیل به این هدف مطالعات تطبیقی در زمینه برنامه آموزشی می‌باشد (آقازاده، ۱۳۷۵).

از این رو پژوهشگران بر آن شدند تا با انجام پژوهشی به بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره

کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در چند کشور منتخب و ارائه الگوی مناسب برای ایران پردازند تا شاید نتایج آن بتواند گامی مؤثر برای حل مسائل آتی حیطه مدارک پزشکی و تربیت نیروهای کارآمدتر برای رویارویی با تحولات دنیای کنونی باشد.

روش پژوهش

روش پژوهش در این مطالعه از نوع مقطعی، توصیفی، تطبیقی و موردی بود و سعی شد ضمن بررسی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در چند کشور منتخب، الگویی مناسب برای کارآمدسازی و ارتقای این حرفه در ایران ارائه گردد. درخصوص این الگو نظرات متخصصان و اساتید رشته جمع‌آوری شد و پس از تحلیل نظرات آنها الگوی نهایی ارائه گردید.

دانشگاه‌های دارای مقطع کارشناسی ارشد مدارک پزشکی و مدیریت اطلاعات بهداشتی در کشورهای امریکا، انگلستان، استرالیا و دانشگاه علوم پزشکی ایران جامعه پژوهش را تشکیل می‌دادند.

نمونه پژوهش را دانشگاه‌هایی تشکیل می‌داد که پژوهشگران توانسته بودند به اطلاعات مربوط به برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد مدارک پزشکی یا مدیریت اطلاعات بهداشتی آنها دست یابند. در واقع نمونه‌گیری از نوع غیر احتمالی آسان بود. یعنی برنامه درسی دانشگاه‌هایی مورد مطالعه قرار گرفت که امکان دسترسی به آنها وجود داشت. نمونه مورد پژوهش عبارت بودند از:

- دانشگاه سیدنی^(۱)، دانشگاه آلاباما^(۲)، اسکولاستیکا^(۳)، دانشگاه پورت ماوس^(۴)، دانشگاه پیتسبورگ^(۵)، دانشگاه علوم پزشکی ایران و دانشگاه

1- Sydney

2- Alabama

3- Scholastica

4- Port mouth

5- Pittsburgh

لومالیندا^(۱).

گردآوری داده‌ها با استفاده از اطلاعات موجود در دانشگاه‌های مورد مطالعه توسط اینترنت و برقراری ارتباط به وسیله پست الکترونیکی با دانشگاه‌های مورد مطالعه صورت گرفت. در واقع ابزار گردآوری اطلاعات اینترنت و پست الکترونیکی بود. از نرم‌افزار Excell و روش‌های آمار توصیفی برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول شماره (۱) حاصل بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی، نشان داد که عنوان دوره کارشناسی ارشد مورد مطالعه در دانشگاه سیدنی استرالیا و اسکولاستیکای امریکا کاملاً مشابه و تحت عنوان مدیریت اطلاعات بهداشتی بوده است. عنوان این رشته در دانشگاه پیتسبورگ و لومالیندا همسویی داشت ولی کمی با یکدیگر متفاوت بود، بطوریکه عنوان رشته در دانشگاه پیتسبورگ، مدیریت اطلاعات بهداشتی با تأکید بر سیستم‌های اطلاعات بهداشتی و در دانشگاه لومالیندا، سیستم‌های اطلاعات بهداشتی بود.

این دوره در دانشگاه آلباما و پورت ماوس با عنوان انفورماتیک بهداشتی ارائه می‌شد، با این تفاوت که در دانشگاه پورت ماوس دارای دو گرایش مدیریت اطلاعات بهداشتی و سیستم‌های اطلاعات بهداشتی بود و این در حالی است که عنوان رشته در ایران متفاوت‌تر از بقیه و با عنوان آموزش مدارک پزشکی می‌باشد.

در زمینه هدف دوره، نتایج حاصله نشان داد که در دانشگاه سیدنی هدف دوره فراهم آوردن متخصصانی برای طراحی و مدیریت سیستم‌های اطلاعات بهداشتی، در دانشگاه اسکولاستیکا، تربیت افراد برای گردآوری، مدیریت و تحلیل و پراکنش

اطلاعات بیماران، در دانشگاه پیتسبورگ تربیت افرادی برای طرح ریزی، تحلیل، اجرا، ارزیابی و نگهداری سیستم‌های اطلاعات بهداشتی و در دانشگاه لومالیندا، تربیت افراد برای تسهیل جریان اطلاعات در سراسر مراکز مراقبت بهداشتی بوده است.

هدف دوره در دانشگاه آلباما، تربیت افرادی برای برنامه‌ریزی استراتژیک، مدیریت طراحی، تلفیق، اجرا و ارزیابی سیستم‌های اطلاعات بالینی و اداری بوده که تا حدودی مشابه هدف دوره در دانشگاه پورت ماوس می‌باشد. هدف دوره در این دانشگاه تربیت افرادی برای شناسایی نقش‌های استراتژیک و عملیاتی اطلاعات بهداشتی و لوازم اجرای سیاست مراقبت بهداشتی بوده است.

در دانشگاه علوم پزشکی ایران هدف دوره متفاوت و تربیت افرادی برای وقوف بر علم مدارک پزشکی در سطح استانداردهای موجود در دنیا و مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی و آموزش در رشته بوده است. طول دوره در دو دانشگاه سیدنی و پورت ماوس ۱-۲ سال و در سایر دانشگاه‌های تحت بررسی طول مدت دوره ۲-۳ سال بود. تعداد واحدها در همه دانشگاه‌های مورد بررسی با یکدیگر متفاوت و در دانشگاه‌های سیدنی، اسکولاستیکا، پیتسبورگ، لومالیندا، آلباما، پورت ماوس و علوم پزشکی ایران به ترتیب ۵۰، ۳۶، ۴۰-۳۹، ۵۳، ۵۶، ۱۲۰ و ۳۲ واحد بود.

نحوه ارائه دروس در اکثر دانشگاه‌های مورد مطالعه به صورت واحدی بود و فقط در دانشگاه پورت ماوس به صورت تجمع واحدی ارائه می‌شد.

از نظر نحوه آموزش، اکثر دانشگاه‌ها دارای نظام پاره وقت - تمام وقت بودند. در ایران نیز در ارتباط با دانشجویان پاره وقت طبق مصوبات شورای عالی

برنامه‌ریزی درسی اقدام می‌گردد، این در حالی است که عملاً نحوه آموزش پاره وقت در نظام آموزش عالی کشور، جایگاهی ندارد.

یافته‌های حاصل از بررسی‌های انجام شده در جدول شماره (۲) نشان داد که در اکثر دانشگاه‌های مورد بررسی در زمینه درسی سازمان و مدیریت واحد درسی ارائه می‌شود و فقط دانشگاه علوم پزشکی ایران تاکنون در این زمینه واحدی ارائه نکرده است.

درباره زمینه درسی فن‌آوری اطلاعات، اکثر دانشگاه‌ها کم و بیش واحدهای مربوط را ارائه می‌کردند و در این میان فقط دانشگاه لومالیندا واحدی ارائه نمی‌کرد. درباره زمینه درسی آموزش، اکثر دانشگاه‌های مورد بررسی واحد درسی ارائه نمی‌کردند و فقط دانشگاه علوم پزشکی ایران در این زمینه واحد درسی ارائه می‌نماید.

در خصوص زمینه درسی سیستم‌های اطلاعات بهداشتی، اکثر دانشگاه‌های مورد بررسی واحدی را ارائه می‌کردند و فقط دانشگاه علوم پزشکی ایران در این زمینه واحد درسی ارائه نمی‌کند. در زمینه سیستم‌های طبقه‌بندی و کدگذاری، دانشگاه‌های سیدنی، اسکولاستیکا و علوم پزشکی ایران مشابه بودند و در این باره واحد درسی ارائه می‌کردند و این در حالی است که در دانشگاه‌های پیتسبورگ، لومالیندا، آلاباما و پورت ماوس درباره این موضوع واحد درسی ارائه نمی‌شود.

در زمینه روش تحقیق، همه دانشگاه‌های مورد بررسی این واحد درسی را ارائه می‌نمودند. درباره آمار و روش‌های کمی، دانشگاه‌های سیدنی، اسکولاستیکا و پیتسبورگ، لومالیندا و علوم پزشکی ایران واحد درسی مربوطه را ارائه می‌نمایند و دانشگاه‌های آلاباما و پورت ماوس در این خصوص واحدی را نداشتند.

در بحث ارزیابی، دانشگاه‌های اسکولاستیکا،

آلاباما و علوم پزشکی ایران واحد درسی ارائه می‌کردند و این در حالی است که بقیه دانشگاه‌ها در این زمینه واحد درسی ارائه نمی‌کردند.

موضوع الزامات و استانداردهای اطلاعات بهداشتی، در دانشگاه‌های سیدنی، پیتسبورگ و لومالیندا واحد درسی ارائه می‌گردید و در سایر دانشگاه‌ها واحدی ارائه نمی‌شد.

درباره علوم زیستی، تنها دانشگاه سیدنی استرالیا واحد درسی ارائه می‌کرد. البته در دانشگاه علوم پزشکی ایران در این زمینه فقط در درس پیش نیاز واحد درسی ارائه می‌شود.

در زمینه مدیریت مدارک پزشکی و مدیریت اطلاعات بهداشتی، سه دانشکده آلاباما، پورت ماوس و علوم پزشکی ایران واحدهای مربوطه را ارائه می‌دادند.

در خصوص سمینار، دانشگاه‌های اسکولاستیکا، آلاباما، پورت ماوس و علوم پزشکی ایران این واحد درسی را ارائه می‌دادند و در زمینه کارورزی فقط دانشگاه‌های پیتسبورگ، لومالیندا و آلاباما واحد مربوطه را ارائه می‌کردند و پایان‌نامه در دانشگاه‌های سیدنی، پیتسبورگ، آلاباما و علوم پزشکی ایران ارائه می‌شد. در زمینه پروژه، دانشگاه‌های پیتسبورگ و پورت ماوس واحد درسی ارائه می‌نمودند.

براساس یافته‌های فوق‌الگویی برای برنامه درسی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران پیشنهاد گردید. سپس به نظرخواهی اساتید و متخصصان قابل دسترس در تهران گذاشته شد و منجر به ارائه الگوی نهایی گردید.

ارائه الگو

وجود سیستم اطلاعات بهداشتی مناسب و صحیح در نظام بهداشت و درمان هر کشوری ضروری است، زیرا این سیستم به منظور پشتیبانی از تصمیم برنامه‌ریزان بهداشت و درمان کشور از عناصر اساسی

به شمار می‌رود. این در حالی است که در کشور ما چنین سیستم اطلاعات بهداشتی وجود ندارد. از این رو اگر متولی شایسته‌ای در این زمینه وجود نداشته باشد، ایجاد سیستم اطلاعات بهداشتی مناسب و درست ممکن نخواهد بود.

کارشناسان مدارک پزشکی افرادی هستند که بستر لازم را برای کسب مهارت و تخصص در زمینه مدیریت اطلاعات بهداشتی دارند و اگر به این افراد دانش مدیریت سیستم‌های اطلاعات بهداشتی آموخته شود می‌توانند با دیدی سیستماتیک، اطلاعات بهداشتی را مدیریت کنند و در راستای یکپارچه سازی اطلاعات بهداشتی در کشور گام بردارند.

بررسی انجام شده نیز مبین این است که در حال حاضر جهت‌گیری کشورهای مورد مطالعه در آموزش حرفه‌ای این رشته به سوی سیستم‌های اطلاعات بهداشتی می‌باشد. به منظور همگام شدن با سایر کشورها و برآورده ساختن نیازهای بوجود آمده ضروری است که دوره کارشناسی ارشد به تربیت افرادی بپردازد که بتوانند سیستم‌های اطلاعات بهداشتی را طرح‌ریزی، ارزیابی، تحلیل و اجرا نمایند. در این راستا با توجه به نتایج حاصل از بررسی تطبیقی انجام شده الگویی برای دوره کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی پیشنهاد گردید (شکل ۱).

الگوی پیشنهادی به نظرخواهی اساتید و متخصصان (کارشناسان ارشد مدارک پزشکی شاغل در دانشگاه‌ها و سایر مراکز) قابل دسترسی در شهر تهران گذاشته شد. برای این کار پرسشنامه‌ای با ۵ سؤال بسته (بر اساس مقیاس لیکرت) و ۲ سؤال باز طراحی شد و مقرر گردید اگر (۵۰ درصد) پاسخگویان در حد خیلی زیاد و زیاد الگوی پیشنهادی را مناسب بدانند، الگو پذیرفته و در غیر اینصورت رد شود.

پس از نظرخواهی از ۲۱ نفر از اساتید و متخصصان قابل دسترس در تهران، یافته‌های زیر

حاصل گردید:

یافته‌های حاصل نشان می‌دهد که (۴۷ درصد) پاسخگویان عنوان الگوی پیشنهادی را خیلی زیاد، (۲۴ درصد) در حد زیاد، (۱۰ درصد) تا حدودی، (۵ درصد) کم و (۱۴ درصد) خیلی کم مناسب دانسته‌اند.

(۴۲ درصد) پاسخگویان هدف الگوی پیشنهادی را خیلی زیاد، (۲۹ درصد) زیاد، (۱۴ درصد) تا حدودی، (۵ درصد) کم و (۱۰ درصد) خیلی کم مناسب دانسته‌اند.

(۳۳ درصد) پاسخگویان طول دوره پیشنهادی را خیلی زیاد، (۲۹ درصد) زیاد، (۱۴ درصد) تا حدودی، (۵ درصد) کم و (۱۰ درصد) خیلی کم مناسب دانسته‌اند.

(۳۳ درصد) پاسخگویان دروس اصلی در الگوی پیشنهادی را خیلی زیاد، (۳۸ درصد) آنها زیاد، (۱۹ درصد) تا حدودی و (۵ درصد) بسیار کم مناسب دانسته‌اند.

(۳۸ درصد) پاسخگویان دروس تخصصی الگوی پیشنهادی را خیلی زیاد، (۲۹ درصد) زیاد، (۱۹ درصد) تا حدودی، (۱۰ درصد) کم و (۵ درصد) بسیار کم مناسب دانسته‌اند.

ارائه الگوی نهایی

با توجه به اینکه بیش از نیمی از استادان، متخصصین و کارشناسان در حد خیلی زیاد و زیاد الگوی پیشنهادی را مناسب دانستند، با اعمال پیشنهادات اصلاحی آنها، الگوی نهایی ارائه گردید (شکل ۲).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در چند

کشور منتخب و ارائه الگوی مناسب برای ایران بود. در این پژوهش در مجموع برنامه درسی ۷ دانشگاه از ۴ کشور استرالیا، امریکا، انگلیس و ایران مورد بررسی قرارگرفت (دانشگاه‌های سیدنی، اسکولاستیکا، پیتسبورگ، لومالیندا، آلاباما، پورت ماوس و علوم پزشکی ایران).

برای نیل به هدف اصلی، ۷ هدف ویژه زیر مورد بررسی و پژوهش قرارگرفت که عبارت بودند از:

۱- تعیین عنوان دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۲- تعیین تعداد واحد دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۳- تعیین طول دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۴- تعیین نحوه آموزش دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۵- تعیین تنوع واحدهای درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۶- تعیین برنامه کارورزی و کارآموزی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در کشورهای منتخب.

۷- ارائه الگوی مناسب برای برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در ایران.

درباره هدف شماره (۱) از یافته‌های جدول شماره (۱) مشخص می‌شود که عنوان دوره در اکثر

دانشگاه‌های مورد بررسی، مدیریت اطلاعات یا سیستم‌های اطلاعاتی بهداشتی بوده و فقط در دانشگاه

علوم پزشکی ایران آموزش مدارک پزشکی بوده است. شاید علت این باشد که هنوز نتوانسته‌ایم تعریف

شفافی از این حرفه داشته باشیم. زیرا اگر بتوانیم تعریف شفاف و مناسبی از حرفه خود ارائه دهیم،

حیطه‌های عملکردی و مهارت‌های لازم برای این حیطه‌ها را خواهیم شناخت و نام متناسب با آنها را

برای حرفه خویش انتخاب خواهیم کرد.

هدف دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی در اکثر دانشگاه‌های مورد بررسی با هم تفاوت دارد، ولی این تفاوت بین دانشگاه‌های پیتسبورگ و آلاباما به حداقل و بین دانشگاه علوم پزشکی ایران و سایر دانشگاه‌ها به حداکثر می‌رسد. البته این کاملاً منطقی به نظر می‌رسد، زیرا متفاوت بودن عنوان دوره دلیل متفاوت بودن هدف دوره است.

در باره هدف شماره (۲) از یافته‌های جدول شماره (۱) می‌توان دریافت که اکثر دانشگاه‌های مورد بررسی از نظر تعداد واحد دوره کارشناسی ارشد مدارک پزشکی با هم تفاوت داشته‌اند. تعداد کم واحدهای درسی دانشگاه پورت ماوس قابل مقایسه با سایر دانشگاه‌ها نیست، زیرا نحوه ارائه دروس در این دانشگاه متفاوت از سایر دانشگاه‌ها و به صورت تجمع واحدی^(۱) می‌باشد.

در باره هدف شماره (۴) از یافته‌های جدول شماره (۱) می‌توان دریافت که نحوه آموزش در میان دانشگاه‌های مورد مطالعه فقط در دانشگاه علوم پزشکی ایران عملاً به صورت تمام وقت بوده و در سایر دانشگاه‌ها به دو صورت تمام وقت و پاره وقت می‌باشد که البته نحوه آموزش تمام وقت در دانشگاه علوم پزشکی ایران به سیاست آموزش عالی کشور باز می‌گردد.

در باره هدف شماره (۵) از یافته‌های جدول شماره (۲) می‌توان دریافت که واحدهای درسی ارائه شده در دانشگاه اسکولاستیکا بیشترین و لومالیندا کمترین تنوع را داشته‌اند. زمینه درسی که در اکثر دانشگاه‌ها به آن پرداخته شده عبارت بودند از سازمان و مدیریت، سیستم‌های اطلاعات بهداشتی، فن‌آوری اطلاعات و آمار. این در حالی است که در زمینه سیستم‌های اطلاعات بهداشتی در ایران هیچ واحدی

ارائه نمی‌شود. در زمینه آموزش فقط در ایران واحد درسی ارائه می‌گردد و همه دانشگاه‌ها واحد درسی روش تحقیق را ارائه می‌نمایند.

در کل می‌توان دریافت که در هر دانشگاهی واحدهای درسی مورد ارائه در راستای تأمین هدف دوره بوده است و شاید ارائه واحد در زمینه روش تحقیق در اکثر دانشگاه‌ها به خاطر اهمیت یادگیری روش تحقیق در سطح دوره کارشناسی ارشد باشد.

- براساس هدف شماره (۶) از جدول شماره (۲) می‌توان دریافت که تنها سه دانشگاه پیتسبورگ، لومالیندا و آلاباما واحد کارورزی را ارائه می‌کردند و این حاکی از اهمیت دادن به مهارت‌آموزی و تجربه آموزشی در این دانشگاه‌ها است. البته ارائه واحد در این زمینه، نیاز به بستری مناسب برای آموزش عملی و کسب مهارت در حد مطلوب دارد. اگر در ایران قرار باشد کارورزی در زمینه مدیریت سیستم‌های اطلاعات بهداشتی برای فراگیران دوره ارائه شود بستر مناسبی برای نیل به این هدف وجود ندارد. مدیریت سیستم اطلاعات بهداشتی کنونی در کشور ما بسیار ضعیف عمل می‌کند، بنابراین تجهیز سازمان‌های بهداشتی، درمانی و آموزشی به سیستم‌های اطلاعات بهداشتی مناسب با مدیریت کارآمد می‌تواند در جهت نیل به ارائه واحد کارورزی مطلوب ما را یاری نماید.

- در مورد هدف شماره (۷) با توجه به یافته‌های حاصل از بررسی تطبیقی و جهت‌گیری کشورها به سوی سیستم‌های اطلاعات بهداشتی، الگویی برای برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد در ایران پیشنهاد گردید و در این خصوص از اساتید و متخصصان رشته مدارک پزشکی نظرسنجی شد. قبل از نظرخواهی مقرر گردید که اگر (۵۰ درصد) پاسخگویان به پرسشنامه الگوی پیشنهادی را در حد خیلی زیاد و زیاد مناسب بدانند، الگو پذیرفته

و در غیر اینصورت رد شود. نتایج نظرسنجی حاکی از این بود که بیش از نیمی افراد مورد مطالعه عناصر مختلف الگوی پیشنهادی را در حد خیلی زیاد و زیاد مناسب دانستند. نقطه نظرات پیشنهادی آنها در الگو اعمال گردید و الگوی نهایی ارائه شد.

اساتید خواستار تجدیدنظر در مقاطع مختلف رشته مدارک پزشکی، در صورت بازنگری مقطع کارشناسی ارشد آن بودند.

جدول شماره (۱): بررسی مشخصات دوره‌های آموزشی کارشناسی ارشد مدارک پزشکی (مدیریت اطلاعات بهداشتی) دانشگاه‌های مورد بررسی در

کشورهای منتخب

ایران	انگلستان	ایالات متحده آمریکا				استرالیا	کشور معیار قابل بررسی دانشگاه
		آلاباما	لومبیدا	پیتسبورگ	اسکولاستیکا		
علوم پزشکی ایران	پورت ماوس					سیدنی	
آموزش مدارک پزشکی	انفورماتیک بهداشتی (مدیریت اطلاعات بهداشتی / سیستم های اطلاعات بهداشتی)	انفورماتیک بهداشتی	سیستم های اطلاعات بهداشتی	مدیریت اطلاعات بهداشتی (بنا بر یک سیستم های اطلاعات بهداشتی)	مدیریت اطلاعات بهداشتی	مدیریت اطلاعات بهداشتی	عنوان دوره
تربیت افرادی برای توفیق بر علم مدارک پزشکی در سطح استاداردهای موجود در دنیا و مدیریت و برنامه ریزی آموزشی و آموزش در رشته مذکور	تربیت افرادی برای شناسایی نقش های استراتژیک و عملیاتی اطلاعات بهداشتی و الزامات اجرای سیاست های مراقبت بهداشتی	تربیت افرادی برای برنامه ریزی استراتژیک، مدیریت، طراحی، تلفیق، اجرا و ارزیابی سیستم های اطلاعات بالینی و اداری	تربیت افرادی برای تسهیل جریان اطلاعات در سراسر مراکز مراقبت بهداشتی	تربیت افرادی برای طراحی، تحلیل، اجرا و ارزیابی و نگهداری سیستم های اطلاعات بهداشتی	تربیت افرادی برای گردآوری، مدیریت، تحلیل و گزارش اطلاعات بیماران	فرام آوردن تخصصی برای طراحی و مدیریت سیستم های اطلاعات بهداشتی	هدف دوره
۲ تا ۳ سال	۱ تا ۲ سال	۲ تا ۳ سال	۲ تا ۳ سال	۲ تا ۳ سال	۲ تا ۳ سال	۱ تا ۲ سال	طول دوره
۳۲	۱۲۰	۵۶	۵۳	۴۰ تا ۳۹	۳۶	۵۰	تعداد واحد
واحدی	تجمع واحدی [#]	واحدی	واحدی	واحدی	واحدی	واحدی	نحوه ارائه دروس
فقط تمام وقت	تمام وقت / پاره وقت	تمام وقت / پاره وقت	تمام وقت / پاره وقت	تمام وقت / پاره وقت	تمام وقت / پاره وقت	تمام وقت / پاره وقت	نحوه آموزش

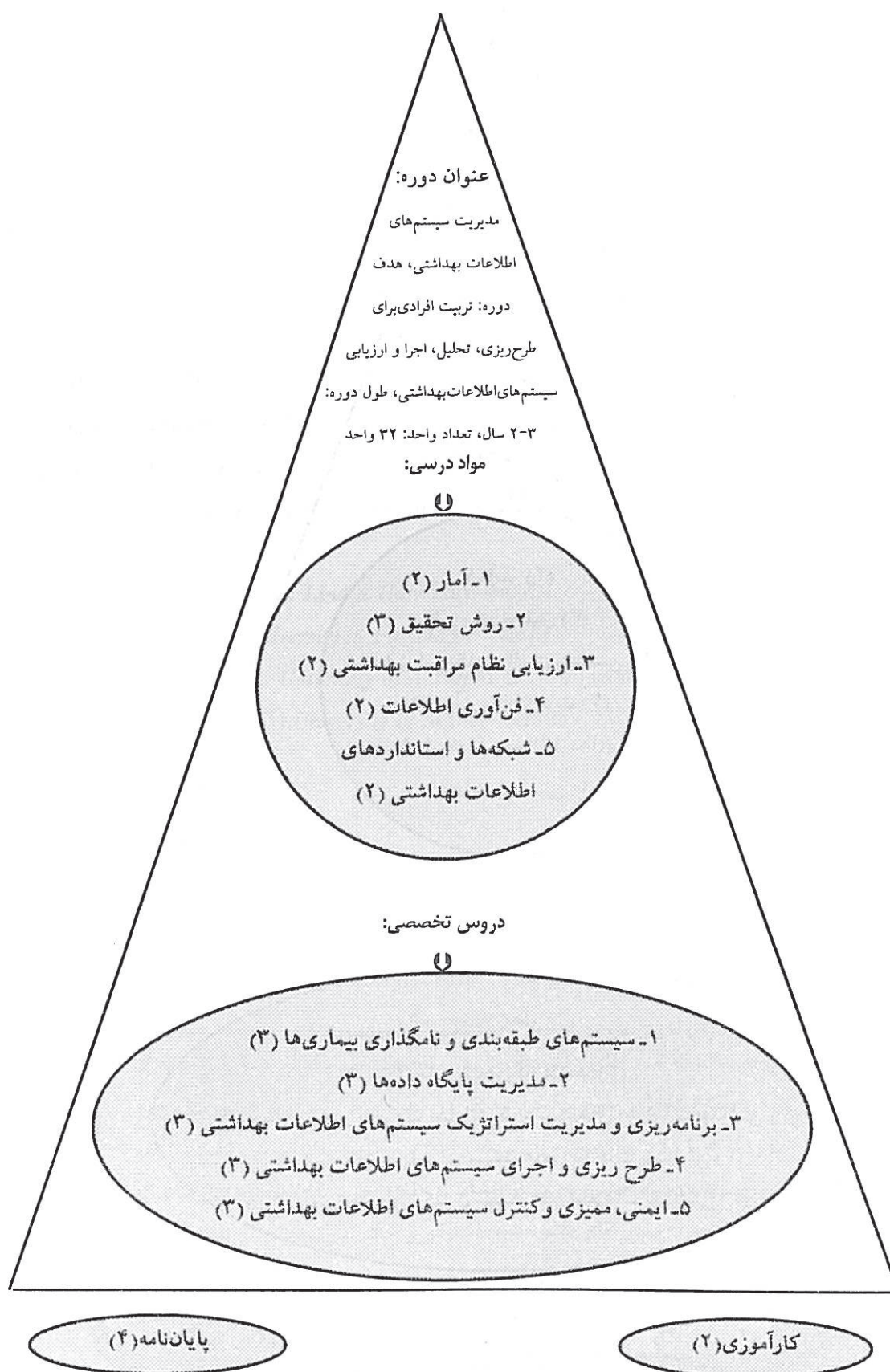
#Modular

جدول شماره (۴): بررسی تطبیقی زمینه‌های کارشناسی ارشد مدیریت اطلاعات بهداشتی در دانشگاه‌های مورد بررسی
کشورهای منتخب

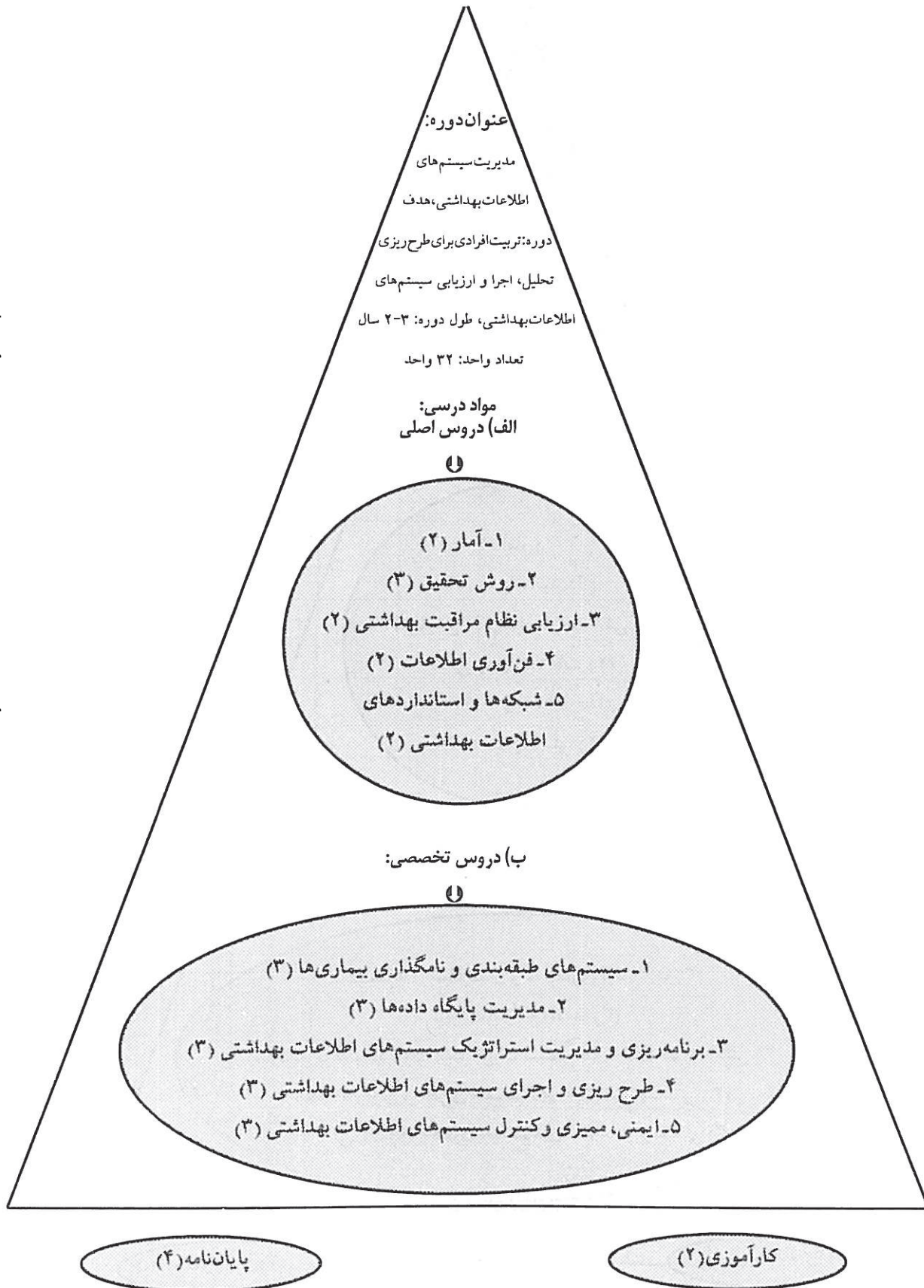
زمینه‌های درسی	کشور	استرالیا	اسکولاستیکا	پیتسبورگ	لوما لیندا	آلاباما	انگلستان	ایران
زمینه‌های درسی	دانشگاه	سیدنی	اسکولاستیکا	پیتسبورگ	لوما لیندا	آلاباما	انگلستان	ایران
سازمان و مدیریت		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
فنی آوری اطلاعات		✓	✓	✓		✓	✓	✓
آموزش								✓
سیستم‌های اطلاعات بهداشتی		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
سیستم‌های طبقه‌بندی و نگه‌داری		✓	✓					✓
روش تحقیق		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
آمار و روش‌های کمی			✓	✓		✓		✓
ارزیابی			✓					
الزامات و استانداردهای اطلاعات بهداشتی		✓	✓	✓	✓		✓	
نظام‌های خدمات مراقبت بهداشتی		✓						
علوم زستی		✓				✓	✓	✓
مدیریت مدارک پزشکی / اطلاعات بهداشتی			✓			✓	✓	✓
سخت‌افزار				✓		✓		
کارورزی				✓		✓		
پایان نامه		✓		✓		✓		✓
پروژه			✓				✓	

جدول شماره (۳): توزیع فراوانی اساتید و متخصصین رشته مدارک پزشکی درباره مناسب بودن الگوی پیشنهادی

میانگین امتیازات	جمع	خیلی کم		کم		تأخوری		زیاد		خیلی زیاد		گزینه	سؤالات
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۳/۸۶	۲۱	۱۴	۳	۵	۱	۱۰	۲	۲۴	۵	۴۷	۱۰	مناسب بودن عنوان الگوی پیشنهادی	
۳/۹۱	۲۱	۱۰	۲	۵	۱	۱۴	۳	۲۹	۶	۴۲	۹	مناسب بودن هدف دوره در الگوی پیشنهادی	
۳/۹۵	۲۱	۰	۰	۵	۱	۲۹	۶	۳۳	۷	۳۳	۷	مناسب بودن طول دوره در الگوی پیشنهادی	
۳/۹۱	۲۱	۵	۱	۵	۱	۱۹	۴	۳۸	۸	۳۳	۷	مناسب بودن دروس اصلی در الگوی پیشنهادی	
۳/۸۶	۲۱	۵	۱	۱۰	۲	۱۹	۴	۲۹	۶	۳۸	۸	مناسب بودن دروس تخصصی در الگوی پیشنهادی	

شکل شماره (۱): الگوی پیشنهادی

شکل شماره (۲): الگوی نهایی

Management
And
Medical
Information
مدیریت
اطلاع و
پزشکی
۱۷

- ۱- آفازاده، احمد. بررسی تطبیقی نظام‌های ملی آموزشی در سطح بین‌المللی. خلاصه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران، آبان ماه ۱۳۷۵، صص ۱۲۹-۱۲۷.
- 2- Ball, Marion. New roles: new responsibilities, *Journal of American Health Information Management Association*, Vol.70, No.2: 1999, 22-26.
- 3- Borges, Ellen. Centric circles: how laws, economics and the health care environment have changed HIM, *Journal of American Health Information Management Association*, Vol.71, No.9: 2000, 32-46.
- 4- Harlacher, Mahlan. Making a difference with health information, *Journal of American Health Information Management Association*, Vol.71, No.9: 2000, 92-93.
- 5- Lorence, Daniel. Planning for the future of HIM practice: Health care trends to watch, *Journal of American Health Information Management Association*, Vol.69, No.7: 1998, 52-56.
- 6- WWW.LLU.EDU. *Loma Linda University Website*.
- 7- WWW.PITT.EDU. *University of Pittsburgh Website*.
- 8- WWW.PORT.AC.UK. *University of Alabama at Birmingham Website*.
- 9- WWW.USYD.EDU.AU. *University of Sydney Website*.

با توجه به اینکه اسم آقای دکتر فشارکی در مقاله «بررسی نگرش مسئولین مدارک پزشکی بیمارستانهای علوم پزشکی مستقر در شهر تهران نسبت به ضرورت وجود مشاور» که در شماره نهم فصلنامه مدیریت و اطلاع‌رسانی به چاپ رسیده است، از قلم افتاده بود، بدینوسیله ضمن پوزش از ایشان به اطلاع خوانندگان محترم می‌رساند که نویسندگان مقاله مذکور آقای دکتر محمد فشارکی و خانم آذر کبیرزاده می‌باشند.

دفتر فصلنامه مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

Comparative Study of the Curriculum in Master Degree of Medical Records (Health Information Management) in Several Selected Countries: and Modeling for Iran

S.J. Tabibi Ph.D.^{*(1)} A. Hajavi M.S.⁽²⁾ L. R.Kalankesh M.S.⁽³⁾

Abstract

This research has been done to study the M.S. Degree curriculum in medical records in several selected countries to present an appropriate model for Iran.

The research method was comparative and cross-sectional. The research population included universities offering M.S. degree in medical records in the U.S.A, Australia, U.K. and Iran. Sampling method was nonprobability sampling. Data was gathered by internet & e-mail.

Findings showed that the title of program was similar in Sydney & Scholastica universities. All of the programs had a course on research methodology. IUMS was the only university that had a course about training and in comparison with other universities was the only university that had no course about health information systems, management and organizaion. The curriculum model was proposed for Iran. The view points of medical records specialists and educators showed that more than 60% of them agree with the proposed model.

The curriculum of M.S. degree in medical records in Iran was different in comparison with other countuies. The model was proposed in order to improve the curriculum and to move toward world changes.

Key Words: *Comparative Study, Curriculum, Curriculum Models, Health Information Management, Medical Records*

1- Associate Professor, Ph.D in Higher Education Management, School of Management and Medical Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran. (*Corresponding Author)

2- Instructor, M.S. in Medical Recods Education, School of Management and Medical Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran.

3- M.S. in Medical Records Education.